

Wdrożenie metody oznaczania węgla C-14 w próbkach środowiskowych i biopaliwach

MGR JOANNA LEMAŃSKA, MGR AGNIESZKA FULARA

Seminarium sprawozdawcze CLOR za rok 2022

Węgiel ^{14}C

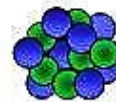
W biosferze, w sposób naturalny, występują trzy izotopy węgla: ^{12}C , ^{13}C , ^{14}C . Procentowa zawartość tych izotopów wynosi odpowiednio: 99, 1 i 10^{-10} %. Izotopy ^{12}C , ^{13}C są stabilne natomiast ^{14}C rozpada się z okresem półrozpadu 5740(30) lat.

^{12}C

^{13}C

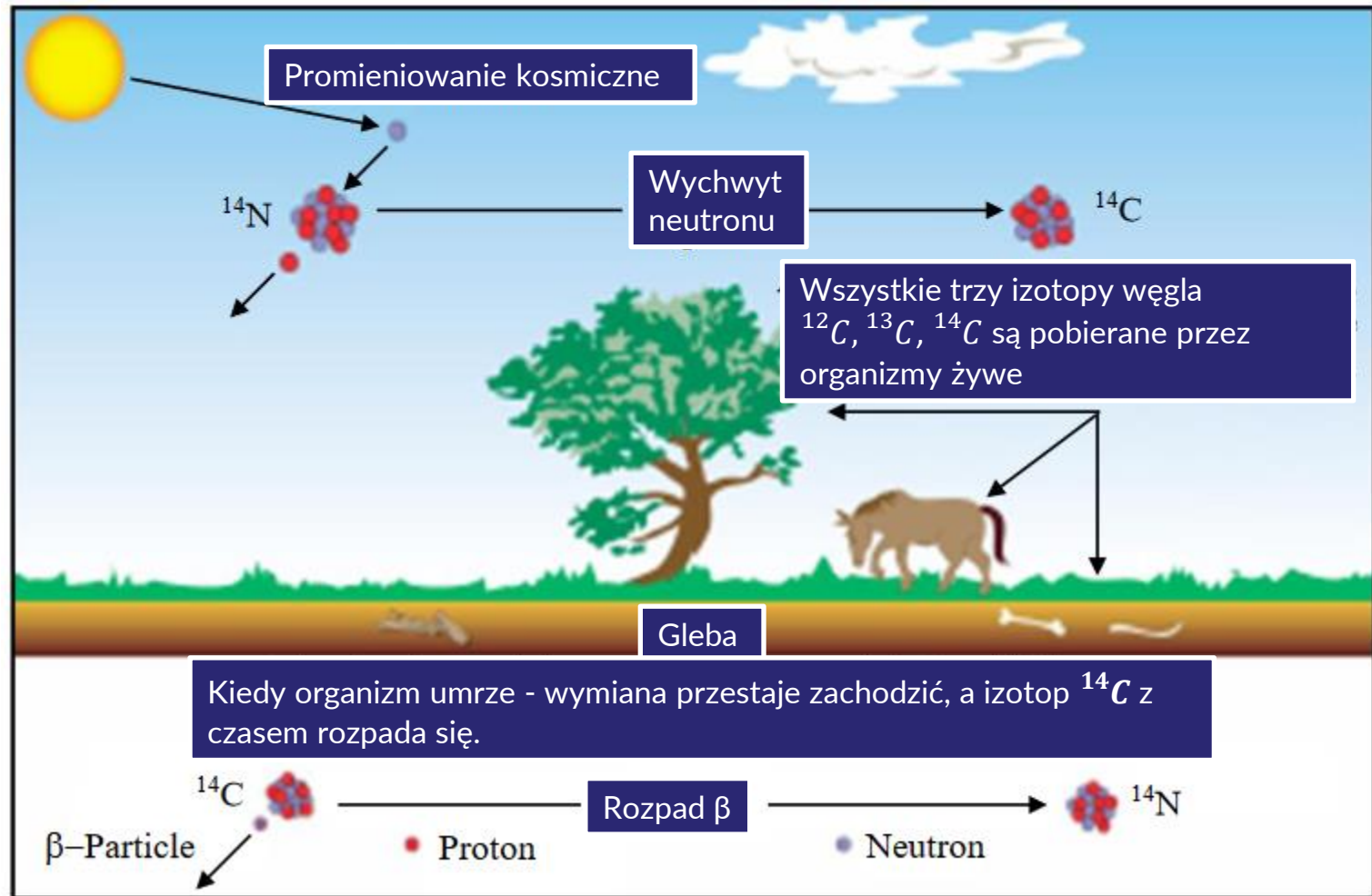

^{14}C

 Protons

 Neutrons

Węgiel ^{14}C

Źródła węgla ^{14}C

- Węgiel ^{14}C naturalnie produkowany w atmosferze
- Źródła antropogeniczne:
  - Produkcja w wybuchach jądrowych

Podczas eksplozji jądrowej emitowane neutrony wchodzą w reakcję z azotem obecnym w atmosferze (tak jak neutrony kosmiczne), w wyniku czego powstaje węgiel ^{14}C , zgodnie z reakcją:

W wyniku eksplozji nuklearnych przeprowadzanych przed 1972 rokiem wprowadzono do środowiska około $3,5 \times 10^{17}$ Bq ^{14}C . Późniejsze eksplozje zwiększyły tę liczbę o około 1%..

Źródła węgla ^{14}C

- **Uwalnianie z reaktora jądrowego**

Obecnie głównym producentem ^{14}C jest **energetyka jądrowa**, w tym 437 reaktorów jądrowych pracujących na całym świecie.

Radioaktywny węgiel jest wytwarzany we wszystkich typach reaktorów. Powstaje w procesie pochłaniania neutronów przez azot, węgiel oraz tlen, które występują jako składniki paliwa, moderatora lub części konstrukcyjnych reaktora.

Uwolnienia ^{14}C w formie gazowej ze wszystkich działających elektrowni jądrowych wynoszą $1,1 \times 10^{14}$ Bq/rok, natomiast uwolnienia (w formie gazowej i ciekłej) z zakładów przerobu paliwa jądrowego są na poziomie $3,7 \times 10^{13}$ Bq/rok.

Źródła węgla ^{14}C

- Uwalnianie z reaktora jądrowego

Główne reakcje aktywacji neutronowej w reaktorach jądrowych to:

Źródła węgla ^{14}C

- **Uwolnienia z zakładów przerobu wypalonego paliwa jądrowego**

W zakładach stosujących proces PUREX (metoda stosowana do oczyszczania paliwa jądrowego, skrót od Plutonium Uranium Redox EXtraction) ^{14}C jest uwalniany głównie w postaci $^{14}\text{CO}_2$. Ma to miejsce np. w zakładach NC La Hague, AREVA.

Uruchomienie w latach 90-tych zakładów UP3 oraz UP2-800 w La Hague spowodowało zwiększenie uwolnień gazowego ^{14}C .

W 2009 roku, uwolnienia radiowęgla w postaci gazowej były na poziomie $1,45 \times 10^{13}$ Bq natomiast uwolnienia ciekłe wyniosły $6,12 \times 10^{12}$ Bq. W tym samym roku z zakładów przerobu paliwa jądrowego w Sellafield w Wielkiej Brytanii do powietrza dostało się $3,8 \times 10^{11}$ Bq ^{14}C , natomiast do wód $8,2 \times 10^{12}$ Bq ^{14}C .

Komisja UE (2000/473/Euratom) zaleca oznaczanie zawartości węgla ^{14}C w próbkach całodziennej diety w celu oceny narażenia ludności.

Również sieci monitoringu wokół obiektów jądrowych w wielu krajach prowadzą oznaczenie ^{14}C m.in. w wodzie oraz innych komponentach środowiska. W Polsce obecnie nie prowadzi się oznaczeń ^{14}C na potrzeby monitoringu krajowego.

Technika scyntylacyjna, LSC

LSC – A	LSC – B	LSC – C
Bezpośredni pomiar	Absorpcja CO_2	Synteza benzenu

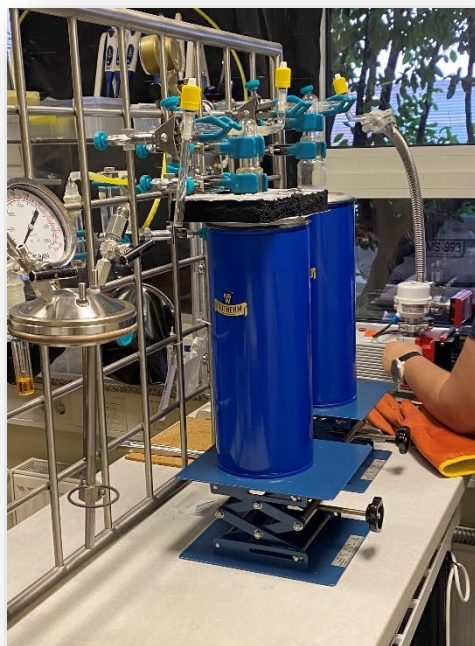
Udział w szkoleniu

Miejsce : Ljubljana, Słowenia

Termin : 3.10.2022 r. – 14.10.2022 r.

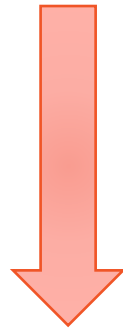
Metodyki :

- Oznaczanie węgla ^{14}C metodą absorpcji CO_2
- Oznaczanie trytu związanego organicznie (OBT)

Jakie metody będą stosowane w CLOR ?

LSC – A	LSC – B
Bezpośredni pomiar	Absorpcja CO_2

Biopaliwa

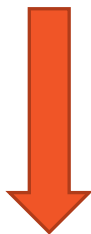

**Stałe próbki
środowiskowe**

Schemat metodyki LSC – A

Pomiar bezpośredni

Przygotowanie próbki do pomiaru składa się tylko z jednego etapu

Zmieszanie próbki z koktajlem scyntylacyjnym Ultima Gold F™ Perkin Elmer w proporcji 10:10 w szklanej fiołce o pojemności 20 ml.

LSC

- Pomiar próbki w niskotłowym liczniku do ciekłej scyntytacji (Quantulus 6220 GCT)

Wady i zalety metody

Zalety

- Proste przygotowanie próbki
- Personel przeszkolony jedynie w zakresie ogólnej praktyce laboratoryjnej
- Dokładność, powtarzalność

Wady

- Różne matryce
- Skomplikowana kalibracja

Schemat metodyki LSC – B

Absorpcja CO_2

Etap 1

Suszenie próbki w $60^{\circ}C$ - Ponieważ analizuje się różne rodzaje próbek środowiskowych, o różnej zawartości wody, stałą masę uzyskuje się w ciągu jednego do kilku dni.

Etap 2

Po całkowitym wyschnięciu próbkę rozdrabnia się na proszek i homogenizujemy.

Etap 3

Odważenie 5g suchej masy

Schemat metodyki LSC – B

Absorpcja CO_2

Etap 4

Kolejno próbka jest spalana co odbywa się w atmosferze tlenu (20 atm O_2), gdzie próbka jest przekształcana w dwutlenek węgla i wodę. Spalanie przeprowadza się w naczyniu tlenowym Paar 1121, a następnie chłodzi się przez 30 minut w zimnej wodzie.

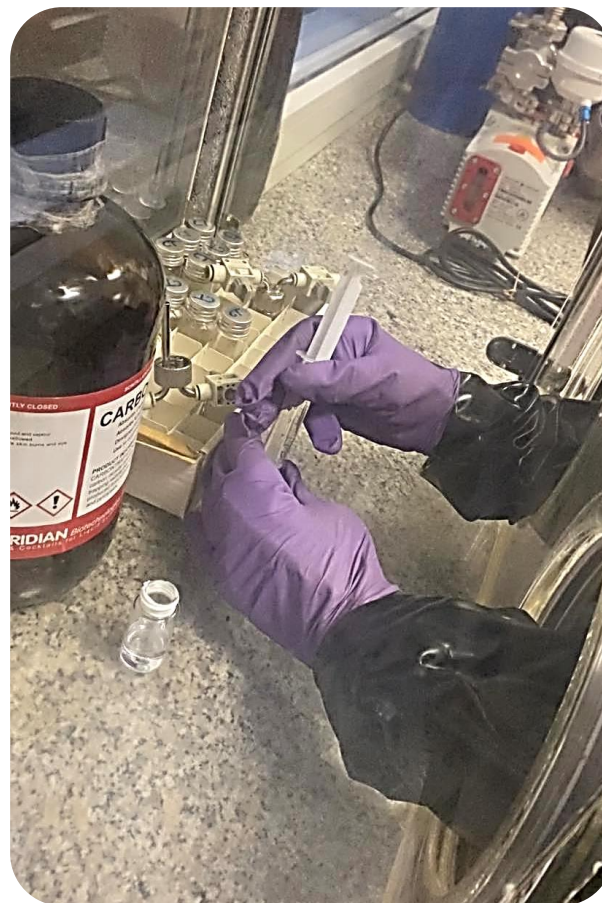

Schemat metodyki LSC – B

Absorpcja CO_2

Etap 5

Przygotowanie preparatu
wychwytyjącego CO_2

Schemat metodyki LSC – B

Absorpcja CO_2

Etap 6

Wytworzony CO_2 jest następnie uwalniany przez system zawierający dwa związki chemiczne 0,1 M CrO_3 i 0,1 M $AgNO_3$ i gromadzony w dużej pułapce (o masie około 190 g), która zawiera 10 ml CarbonTrap™.

Schemat metodyki LSC – B

Absorpcja CO_2

Etap 6

Do każdej fiolki
dodaje się 8 ml
CarbonCount™.

LSC

Etap 7

- Pomiar próbki w niskotłowym liczniku do ciekłej scyntylacji (Quantulus 6220 GCT)

Wady i zalety metody

Zalety

- Jednolita matryca próbki
- Bezbarwna próbka
- Nadaje się do próbek ciekłych, gazowych i stałych

Wady

- Skomplikowane przygotowanie próbki z kilkoma możliwościami popełnienia błędu
- Wyższe granice wykrywalności
- Powtarzalność absorpcji CO_2

Co dalej ?

- Uzupelnienie sprzetu – zbieramy oferty. Czekamy na informacje zwrotne.
- Potrzeba elementow wykonanych na zamowieni - niestandardowe czesci.
- Zgloszenie do badan porownawczych, dzieki czemu zostala pozyskana probka moczu, ktora bedzie stanowic material odniesienia.

LITERATURA

1. https://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/TRS421_web.pdf
2. R. Krištof, J. Kožar Logar Direct LSC method for measurements of biofuels in fuel
Talanta, 111 (2013), pp. 183-188
3. Krištof, Romana & Kožar Logar, Jasmina. (2017). Liquid Scintillation Spectrometry as a
Tool of Biofuel Quantification. 10.5772/65549.
4. Krištof, Romana & Kožar Logar, Jasmina. (2015). The ¹⁴C direct method counting
protocol optimization for quenched samples.
5. Chipanovska, Natasha & Krištof, Romana & Gerjol, Polona & Logar, Jasmina. (2022).
Method validation for determination of ¹⁴C with the use of CO₂ absorption method.
Journal of Environmental Radioactivity. 251-252. 106985.
10.1016/j.jenvrad.2022.106985.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

MGR JOANNA LEMAŃSKA, MGR AGNIESZKA FULARA

j.lemanska@clor.waw.pl fulara@clor.waw.pl

Seminarium sprawozdawcze CLOR za rok 2022